

مردم ترکیه با حضور در خیابان‌ها مانع پیروزی کودتاجیان شدند...

مردم ترکیه با حضور در خیابان‌ها مانع پیروزی کودتاجیان شدند عبور از کودتا

ساعت 11 و 30 دقیقه جمعه شب به وقت محلی (حوالی یک بامداد به وقت تهران) ارتش ترکیه اعلام کرد علیه دولت رجب طیب اردوغان کودتا کرده است. گروهی از نیروهای ارتش همراه با ادوات نظامی در استانبول و آنکارا وارد خیابان‌ها شده و اعلام کردند کنترل امور را در دست گرفته‌اند اما با گذشت ساعاتی کودتا ناکام ماند.

گروهی از نیروهای ارتش در دو شهر عمده ترکیه یعنی آنکارا و استانبول با تانک و زره‌پوش وارد خیابان‌ها شده و مناطق مختلف از جمله فرودگاه‌ها، پارلمان و ساختمان رادیو و تلویزیون دولتی را تحت کنترل خود در آوردند و درگیری‌های شدیدی در برخی مناطق روی داد. نیروهای ارتش ترکیه همچنین پل‌های اصلی استانبول را بستند و هواپیماها و بالگردهای جنگی در ارتفاع کم بر فراز استانبول و آنکارا به پرواز درآمدند.

اتمام حجت مقامات

در پی این رویدادها بن علی بیلدیریم، نخست‌وزیر ترکیه گفت حضور نیروهای نظامی در خیابان‌های استانبول بدون مجوز بوده و او اجازه نمی‌دهد تلاش‌های غیرقانونی گروهی در ارتش به نتیجه برسد. در مقابل نیز در بیانیه‌ای که در ساعات اول کودتا از سوی ارتش ترکیه منتشر شد، آمده بود که ارتش «برای دموکراسی و حقوق بشر» اداره امور را در دست گرفته است.

با گذشت ساعاتی از وقوع کودتا، رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه که در تعطیلات بود در مصاحبه تصویری با موبایل به سی.ان.ان ترک گفت که ترکیه بر مشکلی که پیش آمده چیره خواهد شد. او از مردم ترکیه خواست به خیابان بیایند تا با «شورش» مقابله کنند.

همچنین با گذشت نزدیک به پنج ساعت از اعلام کودتا، رئیس‌جمهور ترکیه پس از فرود در فرودگاه آتاتورک استانبول، با حضور در جمع مردم، کودتای این کشور را شکست‌خورده خواند. نخست‌وزیر ترکیه هم با شکست خورده خواندن کودتای این کشور اعلام کرد، در پی این وقایع ده‌ها نفر از سربازانی که در کودتا دست داشته‌اند، بازداشت شده‌اند.

وزیر دادگستری ترکیه تعداد بازداشت شدگان را 2639 نفر اعلام کرده است.

ساختمان پارلمان در آنکارا نیز که محل درگیری و انفجار بود برای مدتی در اختیار کودتاجیان قرار گرفت اما در نهایت با کشته شدن 16 سرباز از کنترل عوامل کودتا درآمد. تنگه بسفر در استانبول هم که برای مدتی بسته شده بود مجدداً بازگشایی شد. همچنین اعلام شد یکی از طراحان اصلی کودتا مشاور حقوقی رئیس ستاد ارتش، سرهنگ «محرّم کوسه» بوده که طی ساعات گذشته از پستش برکنار شده است. در این میان رسانه‌های ترکیه به نقل از مقامات این کشور تعداد کشته‌ها در پی این کودتای ناکام را 161 نفر اعلام کردند. گفته می‌شود حدود 1400 نفر نیز در این درگیری‌ها زخمی شدند.

دیدگاه کارشناسان درباره تحولات ترکیه

دکتر غلامرضا کریمی

مهم‌ترین چالش پیش‌روی اردوغان در روزهای پس از این کودتای ناکام می‌تواند ایجاد انسجام در جامعه داخلی ترکیه باشد. با توجه به شرایط داخلی کودتا باید انسجام زیادی بین مردم و همچنین بخش‌های نظامی ایجاد شود.

وقتی کودتا در کشوری رخ می‌دهد، معمولاً انسجام آن کشور دچار مشکل می‌شود.

طبیعتا اردوغان باید در روزهای آینده در جهت انسجام ملی بیشترین گام را بر دارد. البته رئیس‌جمهور ترکیه به دلیل ناکامی‌هایی که در سوریه و در منطقه خاورمیانه داشته، احتمالا در روابط سیاست خارجی خود تجدیدنظر و توجه خود را بیشتر معطوف به مسائل داخلی می‌کند. مساله مهم‌تر تلاشی است که اردوغان در جهت ریاستی کردن نظام سیاسی ترکیه انجام می‌دهد تا نقش نخست‌وزیری حذف شده و تمام اختیارات در دست رئیس‌جمهور قرار بگیرد.

طبیعتا این مساله هم از جمله چالش‌هایی است که اردوغان در روزهای آینده با آن مواجه خواهد شد.

دکتر سیدرسول موسوی

این کودتا دلایل مختلفی دارد. برای کودتا زمینه‌هایی هم وجود داشت. در ارتش به گونه‌ای دیگر فکر می‌کردند و تصور آنها بر این بود که از طریق قدرت نظامی می‌توانند کشور را به ترکیه سال‌های 2000 برگردانند، اما کودتاگران برنامه‌ای نداشتند و نمی‌دانستند چه کار باید بکنند. آنها کودتا کردند بدون این‌که برنامه مشخصی داشته باشند، اگر برنامه داشتند اینقدر مشکلات پیدا نمی‌کردند. دوم این‌که آقای اردوغان توانست از موقعیت استفاده کند و مردم را داخل صحنه بکشاند. حضور مردم به معنای شکست کودتا بود. تصور آنها این بود که وقتی گفتند مردم به خانه بروند، به حرف آنها گوش می‌دادند. دلیل سوم هم این است که از اساس دوره کودتا تمام شده و ارتش‌ها دیگر در جاهایی قرار گرفتند که نمی‌توانند در جایی مثل ترکیه آن را انجام دهند. در توافق‌هایی که ترکیه برای عضویت در اروپا امضا کرده، عدم دخالت ارتش در سیاست را تبیین کرده است.

صادق ملکی

شکست کودتا در ترکیه حکایت از این مساله دارد که این کشور از دوران کودتا عبور کرده و شکست کودتاگران با حضور مردم ترکیه در صحنه نشان داد که جامعه مدنی در این کشور شکل گرفته و مردم در راستای توسعه سیاسی کشورشان حاضر به انجام هر نوع فداکاری و جانفشانی هستند.

دکتر حسن لاسجردی / کارشناس ترکیه

اتفاقی که دیشب در ترکیه افتاد بسیار عجیب بود. نظر من این است که بیشترین دلیل اصلی فشار اردوغان روی ارتش است ایشان در طول 10 تا 12 سالی که قدرت را در این کشور در دست دارد، فشار زیادی را بر ارتش آورده‌اند. تغییر چهره ارتش، و دستگیری‌ها بر ارتش فشار آورده و دست و پای آنها را بسته است. اکنون هم مباحثی مثل دستگیری‌های چند روز اخیر و فشارهای بیرونی همه دست در دست هم داد تا رویدادی شبیه کودتا رخ دهد.

شفق باش / فعال رسانه‌ای مقیم ترکیه

ما دلایل دقیقی این کودتا را نمی‌دانیم؛ بجز آن بیانیه‌ای که ارتش در صفحه اصلی خود در اینترنت قرار داده و ارتش ادعا می‌کند که قدرت را در اختیار دارد و درصدد احیای نظم دموکراتیک هستند. کودتا شکست خورد چرا که کودتاچیان حمایت قاطبه ارتش، مردم و نهادهای سیاسی را نداشتند. حال همه این کودتا را محکوم و آن را رد می‌کنند. اکنون اوضاع به نظر آرام می‌رسد دست‌کم به طور نسبی تحت کنترل است و منابع اطلاعاتی ما بیانیه‌هایی است که ارتش آن را اعلام می‌کند، اما اوضاع کمی تار است.

دکتر ابوالحسن خلج منفرد

دلیل این کودتا شکاف اجتماعی سیاسی جدی در ترکیه است. در ترکیه در دوره آقای اردوغان جامعه دچار شکاف شده و بخش عمده‌ای از جامعه طرفداران اردوغان هستند و نیمی دیگر در جناح مخالف هستند.

این شکاف را سیاست‌های نسبتا تند اردوغان عمیق‌تر هم کرده و طبیعتا نارضایتی از سیاست‌های وی سبب نارضایتی در عرصه نظامی اقتصادی و عرصه‌های مختلف شده است.

این‌که چطور این روند منجر به کودتا شد مساله جدی است و کسی فکر نمی‌کرد که بعد از این همه سال زمینه کودتا در ترکیه وجود داشته باشد به نظر می‌رسد این سوال باید پاسخ داده شود که چگونه هم دستگاه اطلاعاتی ترکیه و هم دستگاه عظیم دولت نتوانسته کارآمدی خود را نشان دهد و نتوانست آن را پیش بین کند. دو دلیل وجود دارد. از یک طرف نشان‌دهنده آن است که مخالفان اردوغان در بخش‌های مختلف ترکیه نفوذ و ظهور دارند از سازمان اطلاعات (میت) گرفته تا پلیس و جاهای

مختلف. حال این مخالفان ممکن است دولت موازی و یا بازماندگان کمالیست‌ها باشند و به نظر من احتمالاً دخالت دستگاه‌های اطلاعاتی خارج از کشور مثل اسرائیل هم می‌تواند باشد آنها دخالت داشتند حضور داشتند و می‌خواستند به آقای اردوغان ضربه شستی نشان بدهد همه اینها سبب شد کاری که هیچ کس پیش‌بینی نمی‌کرد اتفاق بیفتد و تبعات آن عمیق‌تر شدن شکاف اجتماعی ترکیه است و اردوغان هم علی‌القاعده باید درس بگیرد و از سوی دیگر این رویداد سبب انسجام ملی در ترکیه شد. طرفداران اردوغان به میدان آمدند و نشان دادند که دوران کودتا به پایان رسیده است.